

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ КОМПАНІЙ

Братішко Ю.С.¹, Посилкіна О.В.²

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

¹bratishko@i.ua, ²19831114@mail.ru

В умовах нестабільності національної економіки налагодження управління соціально-економічним розвитком фармацевтичних підприємств (ФП) є головною передумовою збереження їх конкурентних позицій. Особливо гостро ця проблема постає для ФП у період економічної кризи та підвищення цін на лікарські засоби (ЛЗ), оскільки необхідно оптимізувати витрати для досягнення запланованих вигід та зберегти здобутий серед споживачів імідж, який через збільшення вартості ЛЗ може бути втрачений. При такій оптимізації може потерпати соціальна складова підприємства. Кошти на її розвиток у складних економічних умовах, як правило, урізаються.

Таким чином, розробка ефективної системи оцінки соціально-економічного розвитку надасть змогу ФП більш раціонально підходити до внутрішньофірмового менеджменту та отримувати оперативну інформацію щодо тенденцій зміни у власному розвитку, що є необхідною умовою для реалізації стратегії соціально-відповідального менеджменту на ФП.

Головним етапом нашого дослідження є розробка методики оцінки соціально-економічного розвитку ФП. Відібрані для оцінки показники наведені у табл. 1.

Таблиця 1. Система складових та локальних показників, рекомендованих для оцінки соціально-економічного розвитку фармацевтичних підприємств

Економічна складова	Соціальна складова
1	2
Виробничо-технологічна складова: <ul style="list-style-type: none"> показник фондоозброєності праці (B1) показник фондівіддачі (B2) показник зносу основних засобів (B3) показник оновлення основних засобів (B4) показник рівня автоматизації та механізації виробництва (B5) показник матеріаломісткості продукції (B6) показник витрат на 1 грн. товарної продукції (B7) темпи росту продуктивності праці (B8)	Кадрова складова: <ul style="list-style-type: none"> показник освітнього рівня персоналу (K1) показник питомої ваги персоналу у віці до 35 років (K2) показник «старіння» персоналу (K3) показник статеві структури персоналу (K4) частка адміністративно-управлінського персоналу в загальній чисельності працівників підприємства (K5) показник професійного розвитку (K6)

1	2
<p>Фінансова складова:</p> <ul style="list-style-type: none"> • показник забезпеченості власними обіговими коштами (Ф1) • показник автономії (Ф2) • показник покриття (Ф3) • показник абсолютної ліквідності (Ф4) • показник співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості (Ф5) • показник обіговості готової продукції (Ф6) • показник обіговості запасів (Ф7) • показник рентабельності продажів (Ф8) 	<p>Складова соціальної забезпеченості та захищеності:</p> <ul style="list-style-type: none"> • показник соціальної забезпеченості персоналу (С1) • показник рівня захворюваності персоналу (С2) • показник вільного часу персоналу (С3) • показник питомої ваги витрат на розвиток персоналу у виручці (С4) • показник темпів зростання витрат на соціальні заходи (С5) • показник впровадження стандартів екологічного менеджменту на підприємстві (С6)
<p>Маркетингова складова:</p> <ul style="list-style-type: none"> • показник оновлення асортименту (М1) • показник відповідності виробничої програми (М2) • показник зняття лікарських засобів з виробництва (М3) • показник експорту продукції (М4) • показник питомої ваги витрат на маркетинг (М5) • показник частки ринку (М6) • показник темпів росту обсягів продажів (М7) 	<p>Складова організації праці:</p> <ul style="list-style-type: none"> • показник небезпечності праці (О1) • показник ефективності використання робочого часу (О2) • показник плинності трудових ресурсів (О3)
<p>Управлінська складова:</p> <ul style="list-style-type: none"> • показник питомої ваги управлінського персоналу з вищою освітою (У1) • показник ефективності організаційної структури (У2) • показник рівня організації виробництва (У3) • показник інформаційної озброєності (У4) • показник темпу зростання вартості гудвілу (У5) 	<p>Мотиваційна складова:</p> <ul style="list-style-type: none"> • показник преміювання (М1) • показник участі персоналу в капіталі підприємства (М2) • показник випередження продуктивності праці (М3) • показник відповідності оплати праці (М4) • показник ділової кар'єри (М5)
<p>Інноваційно-інвестиційна складова:</p> <ul style="list-style-type: none"> • показник упровадження нових технологій (І1) • показник питомої ваги оригінальних препаратів у загальному обсязі випуску (І2) • показник питомої ваги нематеріальних активів у загальній сумі (І3) • показник питомої ваги витрат на наукові дослідження та фармацевтичні розробки у виручці від реалізації (І4) 	<p>Творчо-інтелектуальна складова:</p> <ul style="list-style-type: none"> • показник кількості наукових публікацій на одного працівника (Т1) • показник кількості патентів на одного працівника (Т2) • показник кількості раціональних пропозицій на одного працівника (Т3)

Аналіз окремих локальних показників, які характеризують соціально-економічний розвиток ФП, не дає змогу одержати загальну картину щодо його рівня, тому наступним етапом дослідження є використання таксономічного аналізу для визначення відповідних комплексних показників. Використання сучасного інструментарію та елементів економіко-математичного моделювання під час оцінки соціально-економічного розвитку ФП надає змогу також отримати

інтегральну оцінку соціально-економічного розвитку ФП, на основі якої можна зробити висновок про рівень ефективності існуючої на підприємстві системи реалізації принципів сталого розвитку. На підставі розрахованих локальних показників за допомогою програми Statistica 12.0 отримані комплексні, інтегральні та узагальнений показники соціально-економічного розвитку на прикладі досліджуваної фармацевтичної компанії ПАТ «Фармак» (табл. 2).

Таблиця 2. Комплексні показники економічної складової розвитку ПАТ «Фармак»

Показник	Роки					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Комплексний показник виробничо-технічного розвитку	0,34	0,41	0,41	0,7	0,68	0,36
Комплексний показник фінансового розвитку	0,28	0,66	0,39	0,57	0,5	0,75
Комплексний показник маркетингового розвитку	0,41	0,6	0,69	0,67	0,7	0,79
Комплексний показник управлінської складової розвитку	0,28	0,26	0,29	0,27	0,4	0,45
Комплексний показник інноваційно-інвестиційного розвитку	0,28	0,16	0,38	0,55	0,52	0,61
Комплексний показник кадрового розвитку	0,64	0,71	0,73	0,76	0,88	0,86
Комплексний показник соціальної забезпеченості та захищеності	0,68	0,66	0,69	0,77	0,8	0,85
Комплексний показник організації праці	0,41	0,5	0,51	0,47	0,4	0,39
Комплексний показник мотиваційного розвитку	0,48	0,46	0,44	0,47	0,58	0,55
Комплексний показник творчо-інтелектуального розвитку	0,33	0,36	0,34	0,44	0,47	0,51
Інтегральний показник економічного розвитку	0,69	0,71	0,73	0,81	0,82	0,78
Інтегральний показник соціального розвитку	0,63	0,66	0,69	0,76	0,73	0,69
Узагальнюючий показник соціально-економічного розвитку	0,61	0,65	0,63	0,77	0,76	0,69

За шкалою Чеддока узагальнюючий показник соціально-економічного розвитку ПАТ «Фармак» знаходиться на середньому рівні, тому можна зробити висновок про наявність у компанії резервів щодо його подальшої активізації.